No 1902

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de buitenleden ƒ 6,00; franko door het geheele Rijk. *Brieven*, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer Courant.

WOENSDAG, 27 JULIJ.

AMSTERDAM, 26 Julij.

Met zeker ongeduld wordt te gemoet gezien het verslag, dat de kommissie van rapporteurs zal opmaken over het gevoelen, dat aan de *verdrukkingswet* in de sektien is ten deel gevallen. Alleen zegt het gerucht dat de aanmerkingen, die vele zijn en door velen gemaakt, wijd uiteenloopen. Wat er van zij, wij weten het niet. Wij hebben slechts eenen maatstaf ter beoordeeling van hetgeen in de sektien moet zijn omgegaan, en die maatstaf is de kommissie van rapporteurs zelve.

Het is zeer in het oog loopend, dat in die kommissie niet een enkel Katholiek is toegelaten. Niemand toch kan ontkennen, dat de verdrukkingswet eene gelegenheidswet is, die, hoezeer zij ook alle Protestanten en Israelieten gelijkelijk treft, evenwel expresselijk is gerigt tegen de dierbaarste en heiligste belangen der Katholieken. Dat de Kamer nu heeft kunnen besluiten in zulke voor den lande gewigtige en gevaarlijke aangelegenheid eene kommissie van rapporteurs te benoemen, waarin niet één Katholiek zit, die het woord kan opnemen voor de bedreigde regten van zijne *twaalf maal honderd duizend* geloofsgenooten, dat is niet slechts eene minachting van de vormen der welvoegelijkheid. Er moet meer zijn, om zoo zeer te treden buiten de grenzen der gematigdheid en betamelijkheid, dat men den schijn aanneemt, als wilde men gehandeld en onderhandeld hebben in de kommissie van rapporteurs over de Katholieken en hunne heiligste belangen, vrij, naar welgevallen, en zonder ze te hooren.

Wij zeggen dat niet om een blaam te werpen op de gekozene leden der kommissie. Dat is ver van onze bedoeling. Wij hebben slechts op een feit willen wijzen, dat bijna ongemerkt onopgemerkt is voorbijgegaan.

Wat nu de leden der kommissie betreft, men zou die kunnen splitsen in drie klassen:

1º. De heeren Wintgens en de Brauw kan men nemen als geneigd om zich zoo mogelijk te rangschikken onder de vaan van het ministerie.

2º. De heeren Sloet tot Oldhuis en Westerhoff behooren tot de liberale partij.

3º. De heer Groen vertegenwoordigt de anti-revolutionairen.

Het is ons geheel onbekend wat de heeren Wintgens en de Brauw van de wet denken. Wij kunnen dus daarvan niets zeggen. Maar als men nu mogt aannemen, dat zij bereid zouden zijn de wet te ondersteunen, dan zouden zij in de kommissie hunne tegenpartij vinden in de heeren Westerhoff en Sloet tot Oldhuis. De beslissing zou in dat geval afhangen van den heer Groen van Prinsterer.

Daarom is het van belang na te gaan, wat de *Nederlander*, het orgaan van den heer Groen, met betrekking tot de wet zegt.

De *Grondwet* verzekert dat »*de voorgedragen wet door* »*de groote meerderheid in al hare bepalingen als ten* »*eenemale onaannemelijk afgekeurd*" werd, in de afdeelingen. »*Een groot gedeelte van de leden* [illegible] *die door de* [illegible] *predikanten gekozen zijn, verlangen in het algemeen eene wet.*"

Ook dat blijkt het verlangen van den *Nederlander* te zijn. Welke wet wil hij? Wat moet zij zijn? Hij antwoordt: »Zij behoort niet anders te zijn dan het *nationaal protest van April in wettelijken vorm.*"

Nu is het bewijs niet geleverd, dat het protest van April *nationaal* was. Wij, integendeel, meenen herhaaldelijk te hebben aangetoond, dat het protest, verre van nationaal te zijn, omgekeerd de nationaliteit bedreigt. Men heeft ons niet geantwoord. Wij zien dus van den eenen kant eene beweering, die gesteld, niet bewezen wordt; en van den anderen kant eene wederlegging dier beweering, die onbesproken gebleven. Wij vragen dus met regt: het April-protest was niet nationaal; hoe kan dat nu *nationaal gemaakt* worden *in wettelijken vorm?* Is dan alles *nationaal*, wat eene meerderheid in de Kamer zal kunnen goedvinden te verrigten? Dan is het ministerie-Thorbecke al zeer nationaal geweest. De heer van Hall zal moeite hebben om zich zulke meerderheid te verwerven.

Maar deze quæstie ter zijde gesteld — wat zal er moeten geschieden, om dat zoogenaamd *April protest nationaal te maken in wettelijken vorm?* Tot dusverre heeft de *Nederlander* zich bepaald bij de *weglating* of *verandering* te vorderen van art. 1, 6 en 8.

Verandering van art. 1, 6 en 8; welke verandering? Het wordt niet gezegd. Voor verbetering zijn zij, ons bedunkens, niet vatbaar. *Weglating* dan? Goed. Is daarmeê de wet aannemelijk? Volstrekt niet. Er blijven dan nog het onzedelijk, ongrondwettig en tot willekeur leidend art. 2; het Nederland in den vreemde onteerend art. 3; de Grondwetschendende artt. 7 en 9.

Wij zijn er zoo ver af van hetgeen, dat na de weglating van de artikelen 1, 6 en 8 zal overblijven, belagchelijk te noemen, dat b. v. art. 2 alleen voldoende zou zijn om de wet allezins verwerpelijk te achten, en daartegen alleen onzen strijd voort te zetten met al de kracht, die wij tegen het gansche ontwerp hebben besteed en met Gods hulp hopen te blijven besteden. Wij bespreken deze aangelegenheid nader. De verdrukkingswet is zoo goed als dood geboren. Maar nu de quæstie wordt, om door kunstmiddelen leven te geven aan hetgeen geen levenskracht bezit, is het zaak wel toe te zien, dat men niet door zoogenaamde verbeteringen trachte ingang te doen vinden datgene, wat in den grond der zaak slecht, verwerpelijk en doemwaardig is.

De *Amsterdamsche Courant* heeft zich, 't is onzen lezers bekend, verbonden tot het leveren van het bewijs, »dat het standpunt van *de Tijd*, het zoogenaamde blad der katholieken in Nederland, onbestaanbaar en voor de roomsch-katholieken zelven hoogst gevaarlijk is." Nu heeft dan ook de *Amsterdamsche* in der daad een artikel geleverd, waarin van den *Tijd* sprake is; van de toegezegde bewijzen is daarin echter geen spoor te ontdekken. Men mag dit welligt toeschrijven aan de onvolledige taalkennis van de *Amsterdamsche*: bloote *stellingen* en uit de lucht gegrepen beweeringen schijnt zij voor degelijke en deugdelijke *bewijzen* te houden; zij blijkt niet beter te weten. Vandaar, naar onze meening, dat haar artikel, dat den *Tijd* verpletteren moest, niets is dan een zamenraapsel van allerlei gewaagde assertien, de eene nog onaannemelijker dan de andere. Maar vandaar insgelijks dat wij ons van alle antwoord op haar geschrijf mogen onthouden, zoo lang zij in gebreke blijft aan hare assertien eenig bewijs toe te voegen.

Intusschen willen wij onzen lezers gaarne mededeelen op welke stellingen over den *Tijd* het publiek van het half-officieele orgaan zoo al vergast is geworden. Zij zullen daaruit tweeërlei leeren: in de eerste plaats, dat het der *Amsterdamsche*, bij het formuleeren van stellingen, niet aan stoutheid, om geene hardere uitdrukking te bezigen, ontbreekt; ten andere, dat ten opzigte van stijl en woordenkeus, eene zeer treffende overeenkomst is waar te nemen tusschen de *Amsterdamsche* en haar patroon, blijkens het besproken artikel en de nota's van den H. Stoel, waarin de oud-Hollandsche goede [illegible]

De *Amsterdamsche* [illegible] wat de *Tijd* is, althans wat zijn »standpunt" is; daartoe bepaalt zij zich niet; zij zegt niet slechts wat de *Tijd* is, maar bovendien wat de *Tijd* niet is. De *Tijd* dan »is geen staatkundig nederlandsch dagblad, dat voor de belangen van het algemeen opkomt; hij komt enkel en alleen op voor de roomsch-katholieken." Het bewijs voor deze stelling? Het bewijs voor de stelling, dat bijv. de *Tijd* slechts godsdienstvrijheid voor zich en niet voor andere kerkgenootschappen vraagt? dat hij geijverd heeft bijv. voor de door den heer van Hall tegen de afgescheidenen bestuurde vervolging om des gewetenswille? dat hij gaarne alle kerkgenootschappen door den Staat getyranniseerd ziet, mits de Katholieke Kerk slechts vrij blijve? Men gelieve niet naar bewijzen te vragen; die ontbreken; daar houdt de *Amsterdamsche* zich niet mede op. *Stellingen*, als de volgende, zullen toch wel niet voor bewijzen gelden: »De bewoordingen, die de *Tijd* bezigt, verkondigen bijna op elke bladzijde zijn eenzijdig standpunt. Vrijheid van godsdienst is *de Tijd* onverschillig; de uitsluiting van de protestanten in Rome in Spanje, in Napels, de vervolgingen in Toskane om de godsdienst keurt hij niet af. Vrijheid van godsdienst in het algemeen is hem dus zoo kostelijk niet [illegible] mits er slechts vrijheid van godsdienst voor de Katholieken besta." En op dien toon gaat het dan nog een poosje voort, altijd stellende, nooit bewijzende.

Weldra echter wordt dan vervolgens de *Tijd* uit het oog verloren, en gaat de *Amsterdamsche* over tot het uitbrengen van eene nieuwe reeks stellingen over de monsterwet. Hoe zij vroeger, nog onlangs, daarmeê gesold heeft, is vergeten; »het tegenwoordig standpunt," *de eischen van het oogenblik* schijnen te vorderen, dat die wet bewonderd en bewierookt wordt, en zij wordt het dan ook. In eene dithyrambe van los daarheen geworpen stellingen en exklamatien, natuurlijk alweer zonder bewijs en zamenhang. Men leze:

»Eilieve, waarin wordt het regt der roomsch-katholieken verkort, dat de *wet* het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen regelt? Waarom wordt het regt der roomsch-katholieken daardoor meer aangerand dan dat der protestanten." Zoo de *Amsterdamsche* met deze woorden zeggen wil, dat de regten van Katholieken en Protestanten en van alle kerkgenootschappen gelijkelijk door de monsterwet »aangerand" worden, dan heeft zij gelijk; wij hebben dit reeds eene maand lang beweerd. Doch de Grondwet?

De *Amsterdamsche* zit er blijkbaar meê in, hoe haar, hoe de Grondwet uit de voeten te helpen. Zij is echter bij de hand, als haar patroon, en fluks is zij dan ook gereed met een paar stellingen, die, zoo denkt zij, haar uit de moeijelijkheid redden zullen. 1e Stelling: »Alle grondwet is in lijnregten strijd met de orthodoxe leeringen van het ultramontaansche kerkregt." 2e Stelling: »De ultramontaansche begrippen laten het niet toe, dat de Kerk gehoorzaamheid verpligt is aan eene wet van de wereldlijke magt." Bewijzen? Och, zwijg toch van bewijzen! Hoor liever naar de konkluzie; die houdt iets praktiesch in. Zij luidt aldus: »Willen de roomsch-katholieken deze onverdraagzame beginselen, waarbij alleen regten voor zich zelven begeerd worden, niet opgeven, dan bewijzen zij daardoor, dat zij onder eene grondwet, die bescherming aan alle kerkgenootschappen verleent, *niet te huis behooren.*" Alzoo: aan de Katholieken worden beginselen en zonder eenig bewijs beginselen toegeschreven, welke niet de hunne zijn; willen zij die beginselen niet opgeven, *dan behooren zij buiten de Grondwet te worden geplaatst!* 't Gaat ver, niet waar?

Zoo maakt zich dus de *Amsterdamsche* van de Katholieken af. Voor hen is de Grondwet niet geschreven! Maar nu de andere kerkgenootschappen? Hoe voor hen, die dan toch de den Katholieken lasterlijk toegedichte beginselen niet toegedaan zijn, de Grondwet ongeschreven te maken? De *Amsterdamsche* grijpt moedig in de snaren en zingt eene nieuwe strofe: »Want onderscheidene kerkgenootschappen in een land [illegible] de wet boven alle [illegible] [illegible] vrijheid en onafhankelijkheid aangetast worden! 't Zal voortaan nog wel anders gaan! Op zij met de Grondwet! op zij met de godsdienstige vrijheid, door de Grondwet gewaarborgd! *de wet moet* BOVEN *alle kerkgenootschappen* [illegible] de kerkgenootschappen moeten dienvolgens niet langer vrij en onafhankelijk, maar onderdanig aan en afhankelijk zijn van de wet! Mijnheer van Hall, dat krijgt gij nooit gedaan, neen, nooit, nooit, *advienne que pourra!*

Met dat woord, niet van bedreiging, maar van ernstige waarschuwing, besluiten wij dit artikel, ofschoon de sombere beuzelpraat der *Amsterdamsche* nog voortduurt. Wij willen er echter heden niet langer notitie van nemen, na hare formeele oorlogsverklaring aan de vrijheid van alle kerkgenootschappen, na hare onbeschaamde taal, dat de Katholieken buiten de Grondwet behooren geplaatst te worden, en dat de andere kerkgenootschappen slechts mogen bestaan in afhankelijkheid van de wet. Wij zouden ons boos kunnen maken in waarheid, dat is de *Amsterdamsche* [illegible]

[illegible]ook? Ondanks hare bedreigingen en de bedreigingen van hen, welke zij vertegenwoordigt, vrienden! [illegible] Regt blijft de zegepraal!

Wij lezen in de *Grondwet* onder het opschrift: *De Tweede Kamer en de Dagbladen*, het volgende, waarop wij de aandacht onzer lezers vestigen:

»De Tweede Kamer heeft jl. Zaturdag, in komité generaal, hare eigene begrooting over het jaar 1854 behandeld (1).

»Bij die gelegenheid werd eene beslissing genomen, die geacht moet worden een droevig voorteeken te zijn, van hetgeen de »tegenovergestelde rigting" welligt wenscht te maken van het door de Grondwet gehuldigde stelsel van openbaarheid.

»Wij achten het onzen pligt, de algemeene aandacht op deze beslissing te vestigen; want zij schijnt ons toe, van de Tweede Kamer te zijn eene »eerste schrede" op de baan van inkrimping der openbaarheid, gelijk de *Amsterdamsche Courant* aankondigde, dat de wet op de kerkgenootschappen voor het Ministerie was eene »eerste schrede" op de baan van »vaste regeling der verhouding tusschen Kerk en Staat."

»Sedert vele jaren hebben de beide Kamers der Staten-Generaal [de Tweede Kamer in den ruimsten zin]; ten dienste van elk dagblad, dat daarop prijs stelde, afgestaan een exemplaar van de gedrukte stukken. Daarentegen gaf dan zoodanig dagblad een exemplaar zijner kourant aan de Kamer, waardoor de leden op die wijs dagelijks in staat gesteld waren, de meeste, bijkans alle Nederlandsche kouranten te lezen. Dit gebruik strekte zich zelfs wel uit tot buitenlandsche kouranten; want de *Indépendance Belge* o. a. stond, een tijd lang, aan de Kamer een exemplaar af, waartegen zijn korrespondent in de residentie een exemplaar der gedrukte stukken ontving.

»De Nederlandsche Kamers maakten hierop geene uitzondering: integendeel. Er is geen konstitutioneel land, waar niet datzelfde gebruik, als een regt van de dagbladen, wordt gehuldigd en gehandhaafd. En inderdaad bevoorregt men de *dagbladen* niet. Deze offeren slechts een exemplaar hunner Courant op, om aan de Natie des te spoediger te kunnen mededeelen, wat hare Vertegenwoordigers hebben verrigt.

»De Tweede Kamer heeft echter Zaturdag jl. in comité-generaal beslist,

»dat na September geene couranten meer door haar zullen worden aangenomen, en dat dus geen der dagbladen na dien tijd een exemplaar der gedrukte stukken zal kunnen erlangen."

»Deze beslissing, naar wij vernemen, met eene uiterst geringe meerderheid genomen, berustte onder anderen op overwegingen, als de volgende:

»dat de Kamer niet behoorde mede te werken tot de thans zoo groote zucht, om hetgeen zij deed, zoo spoedig mogelijk ter algemeene kennisse te brengen;

»dat, bijaldien men aan de kennisneming van hetgeen de Kamer verrigte, zoo hoog gewigt hechtte, men kon komen *hooren*: de zittingen waren toch openbaar (?);

»dat men niet besefte de noodzakelijkheid, die er voor de Kamer in gelegen was, om juist zoo vele couranten ter lezing te hebben;

»en eindelijk, dat de dagbladen voor weinig gelds (ƒ 15 meenen wij) zich ter Landsdrukkerij zoodanig exemplaar konden aanschaffen.

»Wij onthouden ons van elke critiek over zoodanige redeneringen. Zij geven zoo sterk een innerlijken afkeer te kennen tegen het wettig erkende stelsel van openbaarheid en getuigen zoo sterk eene minachting voor de organen der openbare meening, dat wij, beiden door toelichting, niet sterker zouden kunnen in het licht stellen. Deze redeneringen bewijzen maar al te, indien men ook nog schroomen mogt de hand der »tegenovergestelde rigting" aan de kostbaarste bepalingen der *Grondwet* zelve te slaan, de kleine meerderheid der Kamer niet terugdeinst voor het bezigen van elk middel, dat toe kan strekken, om dan toch nu reeds de werking der, in de Grondwet gehuldigde echt constitutionele beginselen, zoo veel mogelijk te beteugelen en tegen te gaan."

»Wat is [illegible] zoodanig besluit, met het oog op de dagbladen, en op de Natie, en bovenal op diegenen, die naar de Tweede Kamer vertegenwoordigers zenden onder de leus van het Ministerie: »*milde toepassing der Grondwet*?

»Zullen de Nederlandsche dagbladen, zonder eenig protest hoegenaamd, deze beslissing in uitvoering laten komen?

»Behooren zij niet, reeds bij de eerste schrede," op te komen tegen al wat, zelfs in de verte, aan het stelsel van openbaarheid nadeel kan toebrengen?

»Wij wachten het antwoord der periodieke drukpers af."

Wij vergenoegen ons van daag met, bij de overname van dit artikel, ons protest te voegen bij dat der *Grondwet*. Wij bespreken deze aangelegenheid nader.

In de laatste dagen heeft een werkje het licht gezien, waarvan ongetwijfeld door velen met levendige belangstelling kennis zal genomen worden. Het is eene ontvouwing en beoordeeling van het anti-revolutionnaire staatsregt van Mr. G. Groen van Prinsterer, door Dr. R. Fruin, en 't is onbetwistbaar, dat deze zich met groote scherpzinnigheid en met een zeldzaam talent van voorstelling van zijne taak gekweten heeft. Dat wil echter niet zeggen, dat wij het in elk opzigt met den auteur eens zijn: het absolute zijner eigene beginselen heeft hem, bijv. maar al te dikwijls, naar onze overtuiging, verleid tot het uitspreken van oordeelvellingen, hetzij over quæstien van godsdienstigen, hetzij over quæstien van politieken aard, waarmede wij ver zijn van ons te kunnen vereenigen. Wij hopen, zonder er echter te veel op te durven rekenen, dat de tijd voor eene rustige wetenschappelijke diskussie weer spoedig moge aanbreken; wij geven ons alsdan het genoegen de brochure van den heer Dr. Fruin en de punten van verschil tusschen hem en ons in 't breede te bespreken, en stellen ons voor dat die gedachtenwisseling tot nuttige beschouwingen aanleiding zal kunnen geven.

Tegen den heer Groen is het betoog van Dr. Fruin afdoende en beslissend, en wij verwachten dan ook van den heer Groen, dat hij, door een bescheiden, zwijgen blijk zal geven van zijn onvermogen om te antwoorden. Daarmede beweeren wij niet, dat niet eene enkele maal deze of gene plaats uit het werkje van Dr. Fruin in den *Nederlander* zal geciteerd worden, voorafgegaan of gevolgd van een los daarheen geworpen woordje van beklag of van bespotting. Van opzettelijke wederlegging echter zal hij vermoedelijk zich wel onthouden, en, inderdaad, wij geven hem daarin geen ongelijk.

Op het oogenblik, dat de ministerieele pers de voorstanders van godsdienstvrijheid zoekt te intimideeren, door hen voor oogen te houden, dat, zoo zij de monsterwet blijven bestrijden, de gereformeerde staatskerk alsdan wel weer hersteld zal worden, op dat oogenblik is het niet onbelangrijk te vernemen, wat het gevolg zou moeten wezen van eene vereeniging van den Nederlandschen staat en de gereformeerde kerk. Eenige dier gevolgen worden door Dr. Fruin met veel puntigheid aldus aangegeven:

»Gesteld eens; de eisch ware redelijk, en onze Staat moest met de Gereformeerde Kerk vereenigd wezen, welke gevolgen zouden dan daaruit voortvloeijen?

»Waar een Staatskerk is, moeten de voorname Staatsambten uitsluitend door leden dier Kerk bekleed worden. Zoo was het bij ons onder de oude bedeeling: »de Hervormde Kerk, en kon dit anders? gaf aan haar »leden bij uitsluiting de bevoegdheid tot hooge ambts»bediening in den Hervormden Staat" (1). Of het anders kon, zullen wij daar laten; maar het was toch eenigzins hard voor hen, die aan het geloof hunner vaderen gehecht waren, en die daarom verhinderd werden hunne talenten op de eervolste wijze aan het Staatsbestuur te besteden, en tot ambteloos leven gedoemd.

»Het was ook onzedelijk, omdat het uitlokte tot eene belijdenis met de lippen, tegen de inspraak van hart en hoofd. Van de Remonstranten, in later dagen, getuigt Groen, zonder eenige aanmerking, dat »zich niet weinigen onder hen, uit eigenbelang, bij de Hervormde Kerk voegden, ziende dat op hunne vergaderingen geene ambten te vergeven waren" (2). Zoo wint de Staatskerk, door dit doeltreffende middel, alle onverschillige en baatzuchtige, dat is alle onzedelijke, dissenters, en blijft alleen de eerlijke lieden uitsluiten, die overtuiging boven eigenbaat stellen.

»En dezen, die van alle aanzienlijke posten om hun geloof worden uitgesloten, die geen Staatsburgers zijn in hun Vaderland — welk een liefde tot dat land moet hen wel bezielen! Zij worden als vreemdeling behandeld — zou het te verwonderen zijn, zoo zij zich vreemdelingen gevoelden, en in tijd van gevaar vreemdelingen betoonden? Dan zal men hen natuurlijk ontaarden noemen, menschen zonder liefde tot hun geboortegrond; en vergeten, dat zij alleen de schuld er van dragen, die door hunne uitsluiting het Vaderland voor velen tot een land van vreemdelingschap hebben gemaakt.

»Maar een Staatskerk vordert meer van de regering dan uitsluiting der dissenters van de staatsbedieningen. Volgens art. 36 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis »is »het het ambt der overheid: om te weren en uit te »roeijen alle afgoderij en valsche godsdienst, om het »rijk des Antichrists te gronde te werpen." Daartoe dienden onder de republiek de plakaten, zoo als die van 1588, »tegen de Pauselijke afgrijselijke afgoderije, »geoefend tot groot schandaal van alle vrome ingezete»nen, doordien Gods Heilige naam daardoor onteerd, »de Christelijke religie verhinderd en de gemeene rust »verstoord wordt" (3). Zoo komt de overheid er toe, om een godsdienst, die voor duizenden landgenooten de alleen zaligmakende is, als afgoderij te brandmerken en te bannen, om geene ergernis te geven aan de »vrome ingezetenen". Het is, Goddank! bij zulke plakaten gebleven, en de leer is niet tot volle toepassing gebragt. Want aan de leer getrouw, komt men noodzakelijk tot al de gruwelen der inquisitie. Zie op de Hervormers zelven. »Het is de tijd van het zwaard en »van den toorn (zegt Luther tijdens den boerenkrijg) en »niet van de genade. Met bloedvergieten kan thans de »Vorst den hemel verdienen, zoo als anders met bid»den". — »Daar het vast staat, dat de wederdoopers »een duivelsche sekte zijn (zegt Melanchton), zijn zij »niet langer te dulden, en daarom moeten de partij»hoofden, in de verschillende plaatsen, met de uiterste »gestrengheid gestraft worden" (4). En Calvijn — hoe consequent is hij, helaas! aan die goddelooze leering geweest! Een afvallige van het Christendom, zoo als hij afvallig was van de bestaande Kerk, heeft hij op den brandstapel doen omkomen (5), en, tot overmaat van schande, Melanchton heeft het toegejuicht (6).

»Het behoeft wel niet gezegd, dat een diergelijke uitroeijing der afgoderij, en ter neder-werping van het rijk des Antichrists, ook aan Groen niet behagen zou. Hij verklaart het artikel der geloofsbelijdenis zoo, dat de overheid »door wettige middelen, door bestraffing van hetgeen godlasterlijk is, maar vooral door Christelijk liefdebetoon," gehouden was de valsche Godsdienst tegen te gaan (7).

»Die verklaring brengt mij op een onderwerp, dat ons land in den laatsten tijd in beroering gebragt heeft: op den bisschoppelijken eed. Daarin komt de zinsnede voor: »Ketters en scheurmakers en oproerigen tegen onzen Heer of zijne opvolgers zal ik naar mijn vermogen vervolgen en bestrijden." De strekking van deze belofte is ongeveer dezelfde als die van den eisch van art. 36 der Nederlandsche Belijdenis, alleen daarin is verschil, dat de laatste van ketterij, de eerste van ketters spreekt. Maar zoo lang het onmogelijk blijft de ketterij uit te roeijen en de ketters ongedeerd te laten, het rijk des Antichrists te gronde te werpen, en zijne onderdanen te ontzien, zoolang zal het verschil slechts de bewoording en niet de bedoeling betreffen. Is de Remonstrantsche ketterij bestreden zonder vervolging der Remonstranten? En is zij door zoo matige vervolging uitgeroeid? Dus uitroeijing van valsche godsdienst, zonder bemoeijelijking van hare belijders, is een hersenschim. Maar het is [illegible] te doen, maar om zijne officieele verklaring [illegible] Groen het artikel der geloofsbelijdenis door zijne vrije en vergoelijkende verklaring weggeredeneerd heeft, zoo wordt de eed van den Bisschop door de pauselijke uitlegging geheel onschadelijk gemaakt. »De vervolging (heet het daar) en bestrijding der ketters, waartoe de Bisschoppen verpligt zijn, moet verstaan worden betrekking te hebben op hunne zorgvuldigheid en pogingen, om de ketters van hunne dwaling te overtuigen en hunne verzoening met de Katholieke Kerk te verwerven" (8). — Ik zie niet hoe de antirevolutionairen die met de Nederlandsche geloofsbelijdenis en den zin van art. 36, volgens Groens opvatting, bekend moeten geweest zijn, zich geërgerd hebben aan den Bisschopseed, die minder hevig, en even geruststellend verklaard was, op officieeler wijs zelfs dan Groen het de geloofsbelijdenis heeft kunnen doen.

»Nog eene eigenaardigheid van de Staatskerk, willen wij ter sprake brengen. »De Geestelijken kunnen in een »Gereformeerden Staat niet als te eenen male ongeregtigd en ongeroepen tot politieke bemoeijenis worden »beschouwd" (9). Ik heb er den Gereformeerden Staat niet liever om. Ik zou het een ongeluk rekenen, indien er bij voorkomende omstandigheden politieke preeken, in het belang van eenige Staatspartij, gehouden werden, indien er van den preekstoel over verkiezingen gesproken, misschien wel geraasd werd; indien in dagbladen »herders en leeraars" hunne kandidaten aan de geloovigen, als bij uitstek Protestantsch, aanprezen, wat in den Hervormden Staat misschien wel tegen kunde [illegible] opwegen; bovenal zou ik het bejammeren, indien te eeniger tijd de preekstoel misbruikt werd, om [illegible] goede waar, door protestantsche handen vervaardigd, of op protestantsche toonbanken te koop geboden tegen de konkurrentie van betere, maar helaas katholieke goederen, te beschermen. Die tijd moge nooit over ons verlicht en verstandig vaderland aanbreken. Zoo als

---

(1) Al wat in comité-generaal behandeld wordt, is alleen dan geheim, wanneer de geheimhouding is opgelegd. (Zie art. 105 van 't Reglement van Orde.)

(1) Geschiedenis des Vaderl., bl. 91.
(2) Geschiedenis des Vaderl., bl 343.
(3) Geschiedenis des Vaderl., bl. 218.

(4) De plaatsen van Luther en Melanchton staan uitgeschreven in Wachsmuth's Deutsche Bauernkrieg, bl. 92, 93.
(5) Doen omkomen — neen, zeggen zij, die hem nog voorspreken, Calvijn heeft Servetes wel doen gevangen nemen en voor den regter van ketterij overtuigd, maar de raad van Genève heeft het vonnis voltrokken.
(6) „Ik oordeel dat de raad van Genève regt heeft gedaan „met den hardnekkigen mensch, en die niet zou ophouden „God te lasteren, te dooden. En ik heb er mij over verwon„derd dat er zijn die deze strengheid afkeuren."
(7) Geschiedenis des Vaderl., bl. 93.
(8) Alberdingk Thijm, de Katholieke Kerkregeling in ons Vaderland, bl. 23.
(9) Geschiedenis des Vaderl., bl. 144.

Burke (10) zegt: geen geluid mag in de kerk gehoord worden, dan de verzoenende stem der Christelijke liefde. De kerk is een plaats, waar wel één dag wapenstilstand aan de oneenigheid en hartstogt der menschen verleend mag worden. — En daarenboven alle invloed der geestelijkheid op staatszaken is om verschillende redenen zooveel mogelijk te verhoeden. De eerbied waarmede zij bejegend, het vertrouwen waarmede zij gehoord wordt, de inbeelding dat hare zaak, die van de godsdienst is, de gelijke belangen die den geheelen stand tot een aaneengesloten partij verbinden, de hartstogt bij verschillen, die het *odium theologicum* tot spreekwoord heeft gemaakt, — dit alles is reden genoeg, om voor de heerschzuchtige bemoeijing der predikanten met de partijschappen in den Staat te vreezen en te waken."

Men schrijft ons uit 's Hage:

»Het is inderdaad *van eenige beteekenis*, als men ziet, hoe de ministeriëele pers (onhandig) de teleurstelling kenbaar maakt, welke het bijna algemeen verzet tegen de monster-wet *aan de heeren en meesters* veroorzaakt. Ik geloof, dat men meer diplomatiesch, meer omzigtig, in één woord met meer takt zoude handelen, als de publieke woordvoerders en verdedigers van ons »in de tegenovergestelde rigting" liberaal ministerie wat minder openhartig waren geweest.

»De *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* meent een art. aan de kerkelijke beteugelingswet te moeten wijden, en van de hoogte van haren termi-officiëelen zetel spreekt dat politieblaadje de volgende *veroordeeling* uit.

»Wat klaagt gij over beperking van vrijheid, *onnadenkenden*; wat van belemmering in de uitoefening van godsdienst, *onhandigen*; wat van miskenning, of onthouding van regt, *zelfzuchtigen*.

»Dat is taal! Dat is meesterachtig! Zeker, zoo spreekt men tegen *onbeschaafden*, tegen onnadenkenden, tegen onhandigen, tegen zelfzuchtigen! Wie zal nu nog vragen uit welke pen zoo iets vloeijen kan. Mij dunkt, het is regt duidelijk. Maar ik mag niet langer spottenderwijze spreken; de zaak is te belangrijk, het geschonden regt te heilig, om niet ook thans eens ernstig, twee woorden in het midden te brengen.

»Waarom spreekt het aangehaalde termi-officiëel politieblad op de wijze als het doet, tot *de Nederlandsche Natie (want het is uitgemaakt, dat alle Katholieken en drie vierde van het getal belijders van andere godsdiensten, zich tegen het voorstel van wet verklaren)* Ik wil het wagen om nog een stap verder te gaan dan *de opregte*, leerende en onderwijzende *Nieuwsbode*, ik wensch met een paar woorden te zeggen, wat, volgens mijn bescheiden oordeel, eigenlijk het doel is der liefderijke bestraffing van het regeringsgezinde blaadje.

»De ministers lieten aan het Nederlandsche protestantsche volk vooral in ronde termen weten, dat de tegenstrevers van de heerlijke wet, *onhandig, onnadenkend* als ze zijn, medewerken om den ministeriëelen ouverneur te halen, zoo zij niet, die zelfzuchtigen, dat de Groenianaansche vreeselijke trom komt opzuiken. Eene goede welmeenende ministerie meende met zoo veel zorg eene wet te hebben geredigeerd, in schijn meer bepaald tegen de Katholieken gerigt, *maar die in gegeven omstandigheden ook zoo heerlijk had kunnen dienen, om de Groeniaansche fraktie te bedwingen.* — men moet het bekennen, het is treurig dat die goede regering niet beter begrepen wordt. Geen enkel onafhankelijk blad durft regtstreeks de voordragt te verdedigen. Is het te gelooven? en dat in het vrije Nederland, door een verlicht volk bewoond!

»Het is gewis voor den meest nadenkenden een raadsel! — maar het ergste van alles is, dat de Katholieken laten zich door geen spookvertooning bang maken, ze gaan zelfs zoo verre van te beweren, dat ze het groenste spook niet in schijn, maar in realiteit wel eens *à l'oeuvre* zouden willen zien; ze durven zeggen, dat in het staatkundige even als in andere wereldsche zaken, de kerkzirkel moet doorloopen worden, en dat het aankomen van dien, naar hun bewind, alleen den gang kan doen versnellen, zoodat daardoor het doel des te eerder *moet* worden bereikt.

»Ja, ministeriëele bladen, de Katholieken vertrouwen op God en op hun goed regt. Zij zullen, zoo als het goeden ingezetenen betaamt, de vrijheid, boven alles de vrijheid in het godsdienstige blijven verdedigen; zij hebben daarin de Grondwet voor zich, en de Hemel zij gedankt! bestaan er nog voldoende krachten, om zich niet door nevenberekeningen van *zelfzuchtigen* van het ware pad te laten afbrengen."

De *Weegschaal* geeft in zijn jongste nommer wederom lezenswaardige Snippers, waarvan wij er een paar laten volgen:

»Dat die Protestanten, die genootschappen oprigten om ons te evangeliseren, voor liefdebetoon jegens hunne geloofsgenooten weinig over hebben, blijkt uit de volgende bekentenis van een wel geïnformeerd blad:

»Curieus is ook de reden, waarom die vrienden zoo *deun* zijn.

»Ook *wij* hebben hier en daar stichtingen noodig; laat ons als broeders de handen ineen slaan en offers op het altaar der liefde brengen. Wij zijn te gewoon om al wat noodig schijnt, uit vaste en ruime fondsen daargesteld te zien. Wij vragen noch brengen zelven hoogst zeldzaam eenige geldelijke offers."

(*Fakkel*, 15 Maart 1850.)

»De Roomschen, wier vaste en ruime fondsen met de Reformatie te niet gegaan, of in Gereformeerde handen gespeeld zijn, hebben toen wel moeten besluiten nieuwe fondsen daar te stellen. Zoo hebben zij zich gewend om zware belastingen voor hunne godsdienst te dragen, behalve de lasten, die zij droegen voor het algemeen.

»Waarlijk de leer van de noodzakelijkheid der goede werken heeft veel goeds.

»Konden sommigen onzer protestantsche broeders tot de overtuiging komen, dat het geloof, hoe regtzinnig ook, niets baat zonder de liefde, wat zouden het andere menschen worden; hartelijk, mededeelzaam, hulpvaardig.

»Waarom is Engeland niet meer het oude vrolijke Engeland, *the old merry England*? Waarom was de Nederlander in de middeleeuwen beroemd om zijn gul en opgeruimd humeur, en waarom scheldt heel Europa ons tegenwoordig voor flaauwe, bloedlooze, flegmatieke Hollanders.

»Een geloof dat geene liefde kweekt, ja met wantrouwen liefdewerken ziet verrigten, zulk een geloof maakt ons egoïstisch, kleingeestig. Wat edel en heldhaftig is, opregtheid en hartelijkheid, wordt daardoor in de kiem gedood.

»De Grondwet is voor den heer van Hall een wassen neus. Wel foei! die uitdrukking is veel te *triviaal*.

»Want de heer van Hall speelt met geen *wassen* neus; want hij is *prestidigateur*, *voltigeur* en *magnetiseur*. De Grondwet heeft eigenlijk voor den heer van Hall een *positieve* en een *negatieve pool;* beide hebben eene gelijke werking, maar ten dienste der Katholieken stelt hij enkel de *negatieve* pool. *Positief* of *negatief*, 't moet even goed zijn voor het NIET-VOLK. *Regts in de flank* of *links in de flank*, 't is precies dezelfde excercitie, behalve dat het juist het tegenovergestelde is.

Van de in 's Hertogenbosch gevestigde Kiezers-vereeniging *Vrijheid*, *Openbaarheid*, *Orde*, is het volgende adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal uitgegaan en gisteren verzonden:

»Mijne Heeren!

»De Kiezers-vereeniging *Vrijheid*, *Openbaarheid*, *Orde*, gevestigd te 's Hertogenbosch, getrouw aan de verhevene beginselen in haar programma uitgedrukt: »Vrijheid voor allen in alles; »Onpartijdige bedeeling »van regt en vrijheid aan allen; »onveranderde en »onkrenkbare gehechtheid aan wet, orde, rust en wettige overheid" — heeft in eene openbare vergadering met algemeene stemmen besloten, zich tot de Staten-Generaal te wenden over het wetsontwerp, *regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen*, door de tegenwoordige raadslieden der kroon aan Uwe beraadslagingen onderworpen en Uwe aandacht te vestigen op de noodlottige gevolgen, welke, naar haar eerbiedig inzien, de aanneming van dit ontwerp voor het dierbaar vaderland na zich moet slepen.

»Naar onze overtuiging maakt de vernederende boeijen, waarin dit wetsontwerp alle kerkgenootschappen zonder onderscheid tracht te klinken, de blijkbare ongrondwettigheid van verreweg de meeste der voorgestelde bepalingen, de onzedelijke van andere, de schromelijke willekeur, waaraan eene wijde deur wordt opengesteld, de in het oog loopende partijdigheid, die daarin tegens een bepaald kerkgenootschap doorstraalt, het wetsontwerp onaannemelijk ... tot de ... betering van ...

»Mogt immer het ontwerp wet worden, Mijne Heeren, de betreurenswaardige klove, door de jongste beroeringen tusschen de zonen van hetzelfde vaderland veroorzaakt, werd geheel gesloten en welligt nimmermeer toe te halen.

»Neen! de volksvertegenwoordiging zal hare goedkeuring niet schenken aan een wetsontwerp, dat de wrange vrucht schijnt te zijn van die beroeringen, aangevuurd in strijd met het eenmaal uitgedrukte koninklijk woord; in strijd met het gevoelen van het afgetreden ministerie; in strijd met de verklaarde denkwijze van twee takken der wetgevende magt; in strijd eindelijk met alles, wat in Nederland edel en vrijgevig denkt en die gedachten aan de drukpers, de koningin der aarde, toevertrouwt.

»En, Mijne Heeren, waar zou het einde wezen, wanneer eenmaal de eerste stap op deze gevaarlijke baan zou gedaan zijn?

»De Grondwet schenkt vrijheid aan *alle* kerkgenootschappen, zij waarborgt hunne verkregene regten.

»In naam van de Grondwet, van die vrijheid, van die verkregene regten; in naam van de dierbaarste der vrijheden, die van Godsdienst, smeeken wij Uwe tusschenkomst af ter bevordering van eendragt, die magt maakt. In naam vooral van den Troon van Nederland, waaraan wij innig en onwankelbaar gehecht zijn; in naam van de orde en rust in den lande; in naam van de broedersgezindheid onder de burgers van denzelfden Staat; in naam van het dierbaar Vaderland, waaraan wij trouw gezworen hebben, naderen wij U, Mijne Heeren, met de eerbiedige bede, dat gij Uwe goedkeuring zult weigeren aan het wetsontwerp, *regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen*, en aan elk ander ontwerp, dat de grondwettige vrijheid en gelijkheid van Neerlands ingezetenen, welker handhavers gij zijt, zou kunnen krenken.

»Hetwelk doende, enz."

Behalve het vroeger medegedeelde, wordt te 's Bosch nog het volgende adres onderteekend:

»De ondergeteekenden kiezers, verschillende geloofsbelijdenis toegedaan, doch innig gehecht aan de bestaande Grondwet, geven met eerbied te kennen, dat het Uwe vergadering moge behagen, het aanhangige wetsontwerp over de godsdienst-aangelegenheden te willen verwerpen als in strijd met de vrijheid in de artt. 164 enz. der Grondwet opgenomen. Door deze afstemming zult gij, Mijne Heeren, spoedig een einde maken aan den heilloozen toestand van onverdraagzaamheid en godsdiensthaat, waarvan de anders zoo vreedzame Nederlandsche natie reeds al te lang de wrange vruchten geplukt heeft, dan dat zij niet, in plaats van verdere hatelijke diskussien ten deze, reikhalzend uitziet naar die beraadslagingen der Tweede Kamer, welke de stoffelijke welvaart der belastingschuldigen het meest kunnen bevorderen. — Uw gezworen eed aan de Grondwet, uwe vaderlandsliefde en onpartijdigheid strekken ons tot waarborg, dat dit ons billijk verzoek zal worden bevredigd.

»Hetwelk doende enz."

Wij vernemen heden, dat verzonden zijn aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal adressen, gelijkluidende met dat in ons Nommer 1889 medegedeeld of daarmede overeenstemmende, uit

Amsterdam	met 117	naamteekeningen.
Woudsend en Heeg	» 61	»

Het genootschap van leeraren aan de Nederlandsche gymnasien, heeft op zijne te Leiden gehouden algemeene vergadering, besloten een adres in te dienen aan den minister van Binnenlandsche Zaken en aan de Tweede Kamer, houdende aandrang op eene spoedige indiening van de wet op het hooger onderwijs. (*Amst. Ct.*)

'S GRAVENHAGE, 26 Julij. De autografische Haagsche korrespondentie meldt het volgende: Gisteren middag heeft de Kommissie van Rapporteurs van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over het wets-ontwerp tot regeling van het toezigt op de Kerkgenootschappen, hare taak volbragt. Zij is van een tot half vijf ure werkzaam geweest tot vaststelling van haar rapport, dat nu spoedig zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Men verneemt, dat de groote meerderheid der Kamer de grondwettigheid van de vaststelling eener wet in dit opzigt heeft erkend, doch dat zij het ontwerp, zoo als het ligt, onaannemelijk acht.

De Regering zal, naar men verwacht, hare antwoorden op het verslag spoedig in gereedheid brengen. Men ziet de wijziging van sommige bepalingen van het wetsontwerp te gemoet.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

... 24 Julij. De *Moniteur* bevat een Besluit, bevattende de Koncessie voor de spoorweglinien van Reims naar Mezières en van Beauvais naar Creil, door de vallei van Therain.

— Te Montesquiou is in een veld, waar de maaijers werkzaam waren, eene elders ter gelegenheid der feestviering opgestegen luchtreiziger nedergevallen, met het ongelukkig gevolg, dat haar hoofd is verbrijzeld.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 25 Julij. In eenige streken van den Reingau heeft zich de ziekte in de druiven geopenbaard.

— Gedurende de laatste tien jaren zijn uit Baden 50,000 landverhuizers vertrokken; het door hen medegenomen vermogen wordt op 9½ millioen gulden geschat.

— Te beginnen met 15 Augustus zullen tusschen Berlijn en Breslau koerier-spoor-treinen in gang gebragt worden, waardoor de reis tusschen die steden in acht uren zal worden volbragt.

— De Zweedsche rijksdag is tegen 15 November bijeengeroepen.

(10) Reflections on the Revol. in France, p. 7 (London, 1852).

BERLIJN, 23 Julij. Dezer dagen zijn de eigenaars van drie dagbladen op het bureau van policie ontboden, waar men hen uitnoodigde den toon hunner polemiek jegens Rusland te matigen, vermits eene vredelievende vereffening op handen was.

WEENEN, 24 Julij. Op onderscheidene plaatsen der monarchie en ook alhier hebben arrestatiën plaats gehad; onder de in hechtenis genomene personen bevindt zich een zoon van een staatsraad in keizerlijke dienst. Behalve deze zijn nog ongeveer 15 jonge lieden uit den deftigen stand gearresteerd, op grond, dat zij met de revolutionnaire partij te Londen in betrekking stonden. Het gerucht, dat zij tegen het leven des Keizers zamengezworen hadden, is echter van allen grond ontbloot.

ITALIE.

Men schrijft uit Turin: Op verlangen van den handelstand zal de dienst van stoombooten op de Po reeds in Augustus aanstaande een aanvang nemen.

BELGIE.

BRUSSEL, 24 Julij. De herstelling van den hertog van Brabant en den graaf van Vlaanderen gaat geregeld voort.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 26 Julij.

BEVALLEN (21 Julij): J. Palmboom, geb. Kerkhoven, D. - (25 Julij): H. L. Lugt, geb. Last, Z. - G. Keppler, geb. Overmeijer, D.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	f 56¼	Livorno	2/m.	f 39½
,,	zigt	,, 56⅝	Napels	,,	,, 81⅝
Bordeaux	2/m.	,, 55⅞	Petersburg	,,	,, 1,86
,,	½/m.	,, 56⅛	Weenen	6/w.	,, 32⅛
Madrid	3/m.	,, 245	Augsburg	,,	,, 35⅜
Cadix	,,	,, 245	Frankfort	,,	,, 99¼
Sevilla	,,	,, 242	Hamburg	2/m.	,, 35⅜
Bilbao	,,	,, 243	,,	zigt	,, 35$\frac{11}{16}$
Lissabon	,,	,, 41½	Londen	2/m	,, 11,72½
Porto	,,	,, 41½	,,	zigt	,, 11,80
Genua	2/m.	,, 46⅝	Rotterdam		,, ⅛

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		25 JULIJ 4½ u. gebl.	26 JULIJ 4	u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		63¾	63¾ a		
Dito Dito	3 »	76$\frac{13}{16}$	76$\frac{11}{16}$		
Dito Dito	4 »	94$\frac{13}{16}$	95⅛	95¼	95$\frac{11}{16}$
O. I. Leening 1844	4 »				
Amortis. Syndic.	3½ »	94⅝	94½	94⅝	
Handel-Maatschappij	4½ »		126¼		
Aand. Rijn-Spoorweg	»				
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien	»				
BELGIE, Obligatien 1844	» »				
Cert. bij de Belg. Bank	2½ »				
Dito bij Rotsch. en Volksv.	» »		53⅛	53$\frac{3}{16}$	
FRANKRIJK, Obligatien	3 »				
SPANJE Nieuwe	1 »	23$\frac{3}{16}$	23¼	23$\frac{5}{16}$	
Dito	3 »	47⅞			
Dito Binnenl. à 6/m.	» »	43	43⅛	43¼	
Coup. Bewijzen		6$\frac{3}{16}$	6¼	6⅜	6⅜
Amortisable Schuld	»		5¼	5$\frac{5}{16}$	
PORTUGAL te Londen	5 »	41½	41⅜		
Dito Dito	4 »	38$\frac{7}{16}$	38⅜	38½	38½
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5 »	108⅞	108⅞		
Dito Dito 1828 en 1829	» »	107⅞	108		
[illegible] 1831 en 1833	» »	98¼			
Dito	4½ »	100⅛	100		
Dito bij *Hope*	4 »	93⅜			
Dito bij *Stieglitz en C°*	» »	92¼	92¼		
Dito bij id. 5de Serie	4 »	92¼			
Cert. te Hamburg	5 »				
Inschrijving in Assignat.	6 »				
Cert. van dito	» »				
POLEN, Certifikaten	4 »	85¾	85¾	85⅞	
Dito Aand. à fl. 500		161			
Dito met Lot. à 300					
AMERIKA, Bank-Actiën		4½	4⅝		
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50 f					
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	82$\frac{7}{16}$	82$\frac{5}{16}$	82¼	
Dito 1847	2½ »	42⅜	42$\frac{7}{16}$		
Dito	2½ »	42⅜	42⅜	42$\frac{7}{16}$	
Dito	5 »	94⅝	94⅜	94¾	
Weenen [illegible] *Goll en C°*	»	87¼			
Dito	4 »	71½			
Letter B	5 »	94⅝	94⅝	94¾	
Aand. met Loting [illegible]					
Nieuwe dito	» 250				
NAPELS, Cert. *Lam. en* [illegible]					
BRAZILIE te Londen 1824	5 »	[illegible]	99		
Dito Leening 1843	5				
Dito £ 200					
PERU	4½ »				
MEXICO Nieuwe	3 »	26$\frac{7}{16}$	[illegible]		
VENEZUELA à £ 100	3½ »				
GRENADA à £ 100	2 »	21½			
Dito Uitgestelde		9¼	9⅛		
ECUADOR à £ 100	»	4⅛			

Mexiko onbepaalde 26⅛; Grieken 5 pCt. 7½, ⅝; Louisiana 5 pCt. 100¾.

Onze fondsenmarkt leverde heden in Binnenl. noch Buitenl. effekten iets belangrijks op, — met uitzondering echter van Spaansche, welke alle met verkooplust eeniger mate zijn gestegen.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie 2½ pCt. Diskonto 2 pCt.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 25 Julij. Belg. leen. 2½ pc. 56¼, 1840/1842 4½ pc. 98⅛; 1848, —; Spanje 1—3 pc. 22⅝; Binnenl. 3 pc. 43½; Romeinen 5 pc. 95¼; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 85¾.

PARIJS, 22 Julij. Fransche 3 pCt. 77.85; 4½ pCt. 103.—; Spanje 3 pCt. Binnenl. 43; Russen 4½ pCt. 99.

LONDEN, 25 Julij. Cons. kont. 98½ a —; op tijd 98½ a —; Braz. 101 a 102; 1829/39 — a —; 1852 99 a 100; Den. 3 pc. 84 a 86; 5 pc. 105 a 107; Ecuad. 5⅛ a 5⅜; Gren. 21 a 22; Uitgest. 9 a 9¼; Mexiko Nieuwe 26⅞ a —; Peru 4½ pc. N. 84 a 85; Uitgest. 58½ a 59½; Rusl. 1822 5 pc. 118½ a 119; (N.) 4½ pc. 101 a 101½; Portugal 5 pc. — a; 4 pc. 43½ a —; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 23¼ a —; 3 pc. 47½ a 47¾; Coup. cert. 6¼ a —; Passive 5¼ a 5½; Holl 2½ pc. 64¾ a 65¼; id. 4 pc. 97⅞ a 98¼; Venez. 37 a 38; Uitg. 15 a 16; Wissel op Amsterdam f —.—; Grieken 1824 [illegible]

WEENEN, 25 Julij. Met. 5 pc. [illegible] Bank-Aktien 1404; Wissel op Londen 10.41; Zilver 8¼.

FRANKFORT, 25 Julij. Met. 5 pCt. 86; W. Bank-Aktiën 1608; W. Loten fl. 250, 125; Spanje 1 pCt. 23$\frac{7}{16}$, id. 3 pCt. 43¼; Wissel op Weenen 110.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN.

Metalliek	f 27,17½	a —	Pruissische	f 34¾	a —
Napelsche	- 25,30	,, —	Spaansche	- 2,46	,, —
Div. in £St.	- 11,75	,, —	Hamb. Russ.	- 36$\frac{15}{16}$	,, —
Eng. Russen	- —,—	,, —	Russ. in Z. R.	- 37¼	,, —
Fransche	- 56¼	,, —	,, Pap. ,,	- 10$\frac{3}{16}$	,, —
Belgische	- 56¼	,, —	Pools. in Fl.	28⅛	,, —

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à f 10 per Stuk	f 9,80	a 9,90
Oude Gerande Dukaten	» 5,60	» 5,70
Wigtige Souvereinen	» 11,80	» 11,90
» Pistolen	» 9,65	» 9,75
Stukken van 20 Francs	» 9,50	» 9,60
Baren Goud en Speciën à f 1442,60 per Ned. ℔ fijn	11¼	à 11¾ pc.

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters per Stuk	f 2,55	à 2,60
Stukken van 5 Francs	» 2,35	» 2,37
Brabandsche Kroonen	» 2,65	» 2,70
Fransche	» 2,70	» 2,75
Pruissische Daalders [illegible]	[illegible]	[illegible]
Zilver 1000 a 980 [illegible]	[illegible]	[illegible]
» 900 » 700	» 104,50	» 105,11

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 25 Julij. Meekrappen. In den loop der week zijn op het land diverse partijtjes Onberoofde tot hoogere prijzen opgekocht, en had men dien ten gevolge heden bijna geen aanvoer, en zijn geene afdoeningen van eenig belang bekend geworden. Voor Meekrappen te velde waren op het land koopers tot hooge prijzen. Over het te veld staande gewas komen de verschillende berigten vrij wel overeen, dat de 3jarige over het geheel vrij goed, de 2jarige daarentegen minder goed staat; met eenige zekerheid kan men nu evenwel nog niet oordeelen.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 26 Julij. Heden verkocht van Tarwe 126, 128 ℔ b. Pools. f 335, 348; 131 ℔ roodb. dito f 348. Van Rogge: 119 ℔ Donau f 203.

Tegen Maandag aanst. zijn wegens zeeschade in veiling aangeslagen c. 160 Lt. roode Odessa Tarwe 116, 118 ℔.

ROTTERDAM, 25 Julij. Tarwe. Puike O. Zeeuwsche Vlaams. en Overm. 1850 en 1851 f 330, 345; mindere f 315, 323; puike n. Zeeuws., Vlaams. en Overm. 1852 f 315, 345; middelsoort f 278, 293; geringe f 255, 270; Blaauwe f 233, 248; Zomer f 263, 278. — 160, 163/2 ℔ Hooglandsche Kleefs. f 350, 360; 162/2 ℔ puike dito f 360; 153/2 ℔ N. Kleefsche Entrepot f 320, 325; 156/2 ℔ N. Meursche f 323, 325; 155, 156/2 ℔ Od. Pools f 300, 302, f 303; 163/2 ℔ Petersb. Kubanka f 335; 159, 160, 161/2 ℔ N. Bovenl. Ris f 335, 340, 350; 157/2 ℔ N. Bovenlands. f 330. — Rogge. Zeeuws. en Vlaams. nieuwe f 216, 228; N. Noordbrabandsche f 210, 219. — 145/2 ℔ Eupatoria f 210; 148/2 ℔ jar. Pruissische f 215; 148/2 ℔ Kaukasus f 220; 143, 144/2 ℔ N. Fransche f 210, 215; 142, 144/2 ℔ Archangel f 205, 209; 140/2 ℔ Oude dito f 194. — Gerst. Nieuwe Zeeuwsche en Vlaamsche Winter 1853 f 145, 158; dito dito en dito Zomer f 153, 168. — Haver. Zeeuws. en Polder Korte f 108, 126; Nieuwe dito en dito Voeder f 96, 111. — Boekweit. Noordbrabandsche op 140/2 ℔ f 213, f 215, 217; Grootbrabandsche f 215, 216; Vlaamsche f 210; Grove Fransche f 175, 180, 185; Fijne Fransche f 154, f 158. — Boonen. Nieuwe Zeeuwsche Paarden f 210, f 218; Nieuwe Duiven f 228, 234; Walchersche Witte f 360, 390; Zeeuwsche dito f 300, 360; Walchersche Bruine 390, 450; Zeeuws. Bruine f 300, 420. — Erwten. Nieuwe Walchersche Blaauwe f 278, 293; Dito Zeeuwsche ordinaire f 248, 264; dito dito groote f 285, 300; dito dito Witte f 255, 277; dito dito Graauwe f 315, 360; dito Geldersche dito f 390, 420. — Koolzaad. Puik Zeeuwsch gestort 63 £. Zeeuwsch en Vlaamsch gestort 61 £. Zeeuwsch en Overmaasch zakmaat 60 £. Puik Overmaasch zakmaat [illegible] Flakkeesch zakmaat van 57 tot 59 £ naar deugd. — Kanariezaad, van f 7,75 tot 8,50. — Bruin Mosterdzaad, nieuw f 15, 16. Geel dito dito f 11, 13 per Mud. — Raapkoeken f 70, 72; Lijnkoeken f 95, 100 pr. 1040 St.

Ter Beurze is verkocht: Tarwe. 137/2 ℔ puike Oude Witbonte Poolsche f 360. — Rogge. 143/2 Archangel f 203, f 204; 146/2 ℔ Mannheimer Schiedam f 208; 148/2 ℔ Libau f 237, 239 3/m. — Gerst. 129/2 ℔ Kunda Schiedam f 218. — Boekweit. Mechelsche op 140/2 ℔ f 218.

SCHIEDAM, 25 Julij. Rogge. Verkocht: 148/2 ℔ Libau f 237 3/m., f 239 6/m. — Gerst. Verkocht: 129/2 ℔ Kunda f 204 6/w. — Moutwijn f 21; Jenever f 24,50; Amst. Proef f 25,75, per Ned. vat zonder fust, zonder belasting.

ANTWERPEN, 25 Julij. *Granen.* De vraag naar Rogge is levendiger geworden en sedert Zaturdag wordt er veel omgezet in Fransche tot f 7⅛ a 7¼ ent. De prijzen der Tarwe souteneeren zich voortdurend zeer ferm.

Cacao. Er zijn gedaan 140 b. Maragnan.

Rijst. Er zijn 250 z. gepelde Arracan gedaan.

Ruwe Suiker. Hierin zijn gedaan 154 v. Surinaamsch.

Geraffineerd. Er zijn gedaan 450,000 k. tot gunstige prijzen.

NEW-YORK, 13 Julij. *Katoen.* De markt is ferm. De voorraad is thans 240,000 b.

NEW-ORLEANS, 9 Julij. *Katoen.* Middling noteert 10¼ c.

MOBILE, 2 Julij. *Katoen.* Men noteert Middling 10¼ c.

CETTE, 20 Julij. *Brandewijn.* Zonder koers. Disponibel en in de loopende maand is betaald met 137 fr.; van 3/6 zijn eenige stukken gedaan tot 138 fr.; Aug. [illegible]; Aug. en Sept. 136; Nov. en Dec. 224 met handel. Van 3/6 moer zijn eenige stukken gedaan tot 100 fr.

SCHEEPSTIJDINGEN.

Het schip Gouverneur Elzevier, Kapt. J. Kuyt n. Curaçao, is op de Noordwal aan den grond geraakt, doch zal met hoog water weder in vlot water kunnen komen; men heeft bereids een zwaar anker uitgebragt.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 25 Julij. J. T. Boer, Verwachting, Marseille. - D. Franken, Johanna, Cette.

UITGEZEILD:

HELTOET, 24 Julij G. L. Gortmans, Catharina Maria, Batavia, gesleept door den stoomboot Brouwershaven.

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM.

BANJOEWANGIE, Albatros, kapt. Haasnoot: 2,380 b. Koffij, 1202 kann. Suiker, 492 sch. tin 827 b. Bindrottingen, N. H. M.

SURINAME, Susanna, Jaski: 68 v. Suiker, van Heukelom en Vollenhoven en P. J. M. Fauchi: 55 v. dito, A. A. Roepel: 67 v. dito, van Heukelom en Vollenhoven: 45 v. dito, E. G. Veldwijk: 21 v. dito, Charbon en Zoon: 20 v. dito, Ministerie van Kolonien: 17 b. Katoen, Insinger en Comp.: 50 v. Suiker, Order.

ADVERTENTIEN.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.